

Ж.М. Акпарова¹, Б.Б. Оспанова²

¹Абай атындағы ҚазҰПУ, Алматы қ., Қазақстан,

²Торайғыров университеті, Павлодар қ., Қазақстан

COVID-19 ПАНДЕМИЯСЫН ЕСЕПКЕ АЛА ОТЫРЫП ҚАШЫҚТЫҚТАН БІЛІМ БЕРУДІ ҰЙЫМДАСТЫРУ (АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУ ҮЛГІСІНДЕ)

Аңдатпа

COVID-19-ға байланысты жағдай тиісті білім контентін іріктеп алу қағидаттарын қайта қарау қажеттілігіне әкеліп соқты. Университетте шет тілдерін оқытудың өзекті талаптарының бірі – шет тіліндегі медиа өнімдерді түсінуге, пайдалануға және бағалауға дайындықты дамытуға бағытталған. Осы талаптарға сәйкес жоғары мектеп оқытушысы шет тілдерін оқытудағы қазіргі тенденцияларды басшылыққа алуы керек. Пандемия оқытуды ұйымдастыру процесіне, педагогикалық өзара әрекеттестікті ұйымдастыру тәсілдеріне түзетулер енгізді. Қашықтықтан білім беру үдерісінде оқытушылар мен студенттер арасындағы интерактивті қарым-қатынасты ұйымдастыру өте маңызды.

Осы зерттеудің мақсаты Covid-19 пандемиясы салдарынан пайда болған шектеулер контексінде қашықтықтан білім беруді ұйымдастыру ерекшеліктерін (ағылшын тілін оқыту үлгісінде) қарастыру болып табылады. Сауалнаманы Торайғыров атындағы университетте оқитын жүз он екі студент толтырды. Сауалнама нәтижелері бойынша, магистранттардың басым бөлігі қолданыстағы нұсқаулар мен білім беру ресурстары кәсіби құзыреттілікті дамытуға көмектеспейді немесе толық көмектеспейді деп санайды. Респонденттердің көпшілігі қашықтықтан оқыту контексінде білім беру сапасын арттыру үшін өздерінің дайындық деңгейіне сәйкес келетін зияткерлік ресурстарды пайдаланбайды немесе толық пайдаланбайды деп мәлімдеді.

Бұл зерттеулер бакалавр және магистр дәрежелерін алуға арналған білім беру бағдарламаларын түзету үшін, студенттердің қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін пайдалы болуы мүмкін.

Түйін сөздер: COVID-19, оқыту, онлайн оқыту, шет тілі, құзыреттілік, қашықтықтан білім беру, зияткерлік ресурстар.

Кіріспе. Covid-19 салдарынан жоғары мектепте педагогикалық үдерісті ұйымдастыру үшін ерекше шаралар қажет болды. Пандемияға байланысты енгізілген шектеулер қашықтықтан оқытуды жаңа деңгейге шығарды. Бұл білім беру мазмұнын, оқытушылар мен студенттердің өзара әрекеттесу тәсілдері мен құралдарын таңдаудағы белгілі бір ерекшелікпен сипатталады. Білім беру ұйымдары асинхронды оқытуды ұйымдастыру кезінде цифрлық ресурстарды пайдалана отырып, қашықтықтан білім беру мүмкіндіктерін кеңейтуі тиіс [1, 2].

Тәжірибеде жинақталған смарт-ресурстарды пайдалану тәсілдері көптеген міндет-

терді шешуге мүмкіндік береді: өзара әрекеттесу түрлерін кеңейту, кері байланыс нысандарын таңдау. Жоғары мектепте шет тілін оқытуда бұл әдістер негізгі мақсатқа жету үшін қолданылады. Кәсіптік білім берудегі мемлекеттік стандарт талаптары бойынша шет тілін оқытудың мақсаты – білім алушыларға күнделікті өмірде және болашақ кәсіптік қызметінде сөйлеу дағдыларын пайдалануға мүмкіндік беру.

Демек, шет тілін шынайы жағдаяттарда пайдаланып, тиісті деңгейде есту, сөйлеу, оқу және жазу қажет. Аударма да, механикалық жаттығуларды орындау да тәжірибемен, өмірмен байланысты болмаса, көмектеспейді. Интерактивті қарым-қатынас барлық сөйлеу

дағдыларын нығайтуға және кәсіби қызмет процесінде дұрыс қарым-қатынас орнатуға мүмкіндік береді. Қашықтықтан оқытуда осы талаптар ескерілуі тиіс. Аудиториядағы оқытушылар мен білім алушылардың тікелей өзара әрекеттесуінде материалдардың түпнұсқалығын сақтау мәселесін шешу үшін әртүрлі жұмыс түрлерін пайдалануға болады. Мәселені шешудің негізделген тәсілі – медиа мәтіндердің көзі ретіндегі смарт-ресурстарды қолдану болып табылады.

Пандемияға байланысты онлайн режимінде оқуға көшу кезінде студенттер мен оқытушылар арасындағы жеке байланыстардың едәуір азайғаны, оларды білім ортасының қол жетімді мүмкіндіктерін пайдалануға мәжбүр еткені қашықтықтан білім беруге қатысты зерттеулерде көрсетілген [3]. Қашықтықтан білім беру платформасын пайдалану арқылы білім алушылардың интерактивті қарым-қатынасқа түсуі жалпы білім беру үшін де, сондай-ақ шет тілін оқыту үшін өте маңызды. Ұсынылған әдістердің әртүрлілігі шет тілін меңгеру үдерісін өзге мәдениет әлеміне қызықты саяхат жасауға айналдырады. Шет тілін үйретудегі интерактивті қарым-қатынас құралдары оқытушыларды көптеген түпнұсқа материалдарды, соның ішінде компьютерлік технологиялар негізіндегі материалдарды қолдануға ынталандырады [4,5,6].

Білім алушылардың интерактивті қарым-қатынас қажеттіліктерін қанағаттандыратын жағдай жасау заманауи жоғары мектептің негізгі талабы болып табылады. Білім алушылар онлайн оқытуға моральдық тұрғыдан толық кірісуге дайын ба? Білім алушылар контент мазмұнына риза ма? Пәнді игеру саналы түрде іске асырылып жатыр ма? Қашықтықтан оқуды жалғастыруға ниеттері бар ма? Өзіндік жұмыс пәннің мақсаттары мен мазмұнына қаншалықты сәйкес келеді? Онлайн-оқытуда қандай әдістер тиімді? Онлайн оқытуда қандай проблемалар туындады? Студенттер онлайн сабақ беретін оқытушының қандай жеке қасиеттерін маңызды деп санайды? Бұл аспектілер студенттердің қашықтықтан білім

алуға көзқарасын түсіну үшін маңызды. Осы мақалада пандемия жағдайында магистратураның бағдарламалары бойынша онлайн білім алушылардың қанағаттану дәрежесін зерттеу нәтижелері келтірілген.

Әдістер мен материалдар

Зерттеуге Қазақстан Республикасы, Торайғыров университетінде магистратура бағдарламалары бойынша оқып жүрген 112 білім алушы қатысты.

Зерттеу үшін магистратура оқу деңгейі таңдап алынған, себебі осы сатыдағы білім алушылардың ғылыми және кәсіби білім алуды жалғастыруға жоғары уәжі бар [7]. Бакалавриат студенттеріне қарағанда магистранттар таңдаған мамандықтарына саналы түрде түсетіні хақ. Сол себептен біз магистранттардың онлайн режимінде оқуға көзқарасы позитивті және қызығушылығы айтарлықтай жоғары деп болжаймыз.

Оқытудың осы деңгейін таңдаудың тағы бір себебі: саулнамаға қатысқан барлық магистранттар заманауи ақпараттық технологияларды меңгерген, «интерактивті қарым-қатынас», «медиақүзіреттілік», «смарт-ресурстар» ұғымдарымен таныс.

Зерттеу әдісі ретінде сауалнаманы таңдау себебі осы әдістің білім алушылардың оқу үдерісі туралы пікірін тікелей білуге мүмкіндік беретініне байланысты.

Зерттеу мақсаттарын іске асыру үшін сегіз сұрақтан тұратын «Пандемия жағдайында онлайн оқытуға қанағаттану» сауалнамасы жасалды, олардың әрқайсысы осы еңбектің зерттеу сұрағына сәйкес келеді.

Сауалнаманың бірінші сұрағы магистранттардың онлайн-оқуға дайындық дәрежесін анықтауға бағытталған. Келесідей сұрақ қойылды: «Сіз пандемия жағдайында қашықтықтан оқытуға моральдық тұрғыдан дайынсыз ба?» Респонденттер келесі нұсқалардың ішінен бір жауап таңдайды: иә / жоқ.

Екінші сұрақ порталда ұсынылған пәннің мазмұнына қанағаттануымен байланысты болды. «ЖОО ұсынған пәндер бойынша

оқыту контенті Сізді қанағаттандырды ма?» сұрағына «иә / жоқ» жауаптары ұсынылды.

Үшінші сұрақ пәндердің игерілген мазмұнын түсіну дәрежесін анықтауға бағытталған. Сұрақ: «Оқытылған пәнді саналы түрде игердіңіз деп ойлайсыз ба?» сұрағы бойынша магистранттарға «иә / жоқ» жауаптары ұсынылды.

Төртінші сұрақ онлайн-оқыту қажеттілігін анықтауға байланысты. Сұрақ келесідей тұжырымдалған: «Оқуды қашықтық форматта жалғастырғыңыз келеді ме?», «иә / жоқ» жауаптары ұсынылды.

Бесінші сұрақ силлабустарда көрсетілген курстың мақсат-міндеттері, мазмұны мен өзіндік жұмыс үлесінің сәйкестігін бағалауға бағытталған: «Силлабустарда ұсынылған өздік жұмыс үлесі пәннің мақсаттары мен міндеттеріне, мазмұнына барабар келеді ме?», таңдау үшін «иә / жоқ» жауаптары ұсынылды.

Алтыншы сұрақ оқыту әдісін таңдаудың онтайлылық дәрежесін анықтауға байланысты. Сұрақ келесідей тұжырымдалған: «Университеттің профессор-оқытушылар құрамы оқытудың қандай әдістерін тиімді қолдана алады?». Жауаптарды таңдауға оқыту әдістерінің дәстүрлі жіктелімі ұсынылды: ауызша, көрнекі, тәжірибелік.

Жетінші сұрақ онлайн-оқытудағы проблемаларды анықтауға бағытталған, бұл ашық сұрақ болып табылады. Сұрақтың тұжырымы келесідей болды: «Қашықтан оқыту жағдайында сіз қандай проблемаларға тап болдыңыз? Атаңыз». Магистранттар өз жауаптарын ұсына алды.

Сегізінші сұрақ келесідей тұжырымдалды: «Университет оқытушысы қандай жеке қасиеттерге ие болуы керек?». Оқытушы жаңа жағдайда университет пен білім алушылар арасында делдал қызметін атқарады. Жетінші және сегізінші сұрақтың көмегімен оқыту үдерісін түзетуге, жетілдіруге болады.

Зерттеу пандемия жағдайында 2021-2022 оқу жылының бірінші семестрінде жүргізілді. Магистранттарға 30 минут

ішінде Google-нысандары арқылы сауалнама сұрақтарына жазбаша жауап беру мүмкіндігі берілді. Сауалнама нәтижелері Microsoft office қосымшалары арқылы өңделген.

Нәтижелер

«Пандемия жағдайында магистранттардың онлайн оқуға моральдық дайындығы» сұрағын зерттеу барысында біз келесі нәтижелерге қол жеткіздік. 1-кестеге сәйкес, 91 магистрант (81,3%) өздерін онлайн-оқуға дайын деп санайды. 21 магистрант (18,8%) онлайн-оқуға дайын емес.

1-кестеге сәйкес, «Ұсынылған мазмұнға қанағаттану» сұрағы бойынша 108 магистрант (96,4%) оқуға ұсынылған мазмұн қанағаттанарлық деп санайды. 4 магистрант, бұл білім алатын магистранттардың жалпы санының 3,6% құрайды, ұсынылған мазмұнға қанағаттанбаған.

1-кестеге сәйкес, «Пән мазмұнын саналы түрде игеру» сұрағына 98 магистрант (87,5%) пәндер курсына ұсынылған материал саналы түрде меңгерілді деп жауап берді. Сауалнамаға қатысқан магистранттардың жалпы санының 12,5% құрайтын 14 магистрант материалды саналы түрде игермегенін мәлімдейді.

1-кестеге сәйкес, «Онлайн-оқуды жалғастыруға ынталандыру» сұрағы бойынша 90 магистрант (80,3%) оқуын онлайн форматта жалғастырғысы келеді, 22 магистранттың (19,6%) оқуын онлайн-форматта жалғастыруға ниеті жоқ.

1-кестеге сәйкес 109 магистрант (97,3%) «Өздік жұмыс үлесінің мәлімделген мақсаттар мен міндеттерге, пән мазмұнына салыстырмалылығы» сұрағына өздік жұмыс үлесі пәннің мақсатына, міндеттеріне, мазмұнына сәйкес келеді деген жауап берді.

1-кестеге сәйкес практикалық әдістерді 57 магистрант (50,9%), оқытудың көрнекі әдістерін 40 магистрант (35,7%), ауызша әдістерді 15 магистрант (13,4%) таңдаған.

Кесте 1. Пандемия жағдайында онлайн оқытуға қанағаттану (N=112) (авторлар құрастырған)

	n	%
1. Сіз пандемия жағдайында қашықтықтан білім алуға моральдық тұрғыдан дайынсыз ба?		
Иә	91	81,2
Жоқ	21	18,8
2. ЖОО ұсынған пәндер бойынша оқыту контенті Сізді қанағаттандырды ма?		
Иә	108	96,4
Жоқ	4	3,6
3. Сіз оқытылған пәнді саналы түрде игердіңіз деп ойлайсыз ба?		
Иә	98	87,5
Жоқ	14	12,5
4. Сіздің қашықтықтан білім алуды жалғастырғыңыз келе ме? Онлайн режимінде оқуды жалғастырғысы келеді	90	80,3
Оқуды онлайн режимінде жалғастырғысы келмейді	22	19,6
5. Силлабустарда ұсынылған өздік жұмыс үлесі пәннің мақсаттары мен міндеттеріне, мазмұнына барабар келеді ме?		
Иә	109	97,3
Жоқ	3	2,7
6. Оқу әдістерінің қайсысын таңдайсыз?		
Оқытудың практикалық әдістері	57	50,9
Оқытудың көрнекі әдістері	40	35,7
Ауызша оқыту әдістері	15	13,4

2-кестеге сәйкес, 85 магистрант, бұл респонденттердің жалпы санының 76% құрайды, қашықтықтан білім алу жағдайында оқуда еш проблемалар жоқ дейді. 75 магистрант (67%) ең көп кездесетін проблемалар серверлердің құлдырауы, интернетке қосылу проблемаларына байланысты деп санайды. Қашықтықтан оқыту жүйесінде файлдарды жіберудің қолайсыздығын 15 магистрант (13,4%) атаған. Қашықтықтан оқыту жүйесіндегі кері байланыстың дер кезінде болмауы және шағын көлемді болғанын 12 магистрант (10,7%) проблема ретінде белгіледі. Жазбаша жұмыстардың үлкен көлемін 10 магистрант атап өтеді (8,9%).

Смарт-ресурстардың әртүрлі болмауын 8 магистрант (7,1%) проблема деп санайды. Тапсымалардың уақытында берілмеуін 5 магистрант проблема ретінде қарастырған (4,5%). 3 магистрант қашықтықтан оқытуда тәжірибелер аз деп көрсетеді (2,7%). Бағалау кезінде оқытушының субъективтілігі – 2 магистрант (1,6%), техникалық пробле-

малар – 2 магистрант (1,6%), кітапханаға бару мүмкіндігінің болмауы – 2 магистрант (1,6%), психологиялық проблемалар (шаршау, қорқыныш, оқытудың асинхронды болуы, кері байланысқа қанағаттанбау) – 2 магистрант (1,6%), материал жеткіліксіз – 2 (1,6%) деп, қатысушылар проблемаларды осылайша белгілеген. Кейбір қатысушылар екі-үш мәселені атады.

Кесте 2. Білім алушылардың пікірі бойынша пандемия жағдайында қашықтықтан білім берудегі проблемалар (N=112) (авторлар құрастырған)

Сондай-ақ, зерттеуде біз онлайн ортасында тиімді оқыту үшін қажетті оқытушының жеке қасиеттерін анықтадық. 3-кестеге сәйкес 80 магистрант (71,4%) жауап беруге қиналды. 75 магистрант (67%) оқытушылар қашықтықтан оқыту жағдайында жұмыс істеу үшін қажетті қасиеттерге ие деп санайды.

60 магистрантқа оқытушылармен қарым-қатынас жеткіліксіз болды (53,6%).

Қашықтықтан білім алу жағдайында оқыту кезінде қандай проблемаларға тап болдыңыз? (бірнеше жауап болуы мүмкін)	n	%
Ешқандай проблема жоқ	85	76
Серверлердің құлдырауы, интернеттің әлсіз сигналы	75	67
Файлдарды Dot-қа жіберудің қолайсыздығы	15	13,4
Кері байланыстың уақтылы болмауы және шағын көлемі	12	10,7
ҚББТ жүйесіндегі кемшіліктер	12	10,7
Жазба жұмыстарының көлемді болуы	10	8,9
Ақылды ресурстарды таңдауда әртүрліліктің болмауы	8	7,1
Міндеттерді уақтылы қоймау	5	4,5
Тәжірибенің аз болуы	3	2,7
Бағалау кезіндегі оқытушының субъективтілігі	2	1,6
Техникалық мәселелер	2	1,6
Кітапханаға бару мүмкіндігінің болмауы	2	1,6
Психологиялық проблемалар (шаршау, қорқыныш, асинхронды оқытуға, кері байланысқа қанағаттанбау)	2	1,6
Материалдардың жеткіліксіз болуы	2	1,6

Оқытушылардың адалдығы 55 магистрант үшін жеткіліксіз болды (49%). 30 магистрант (26,8%) барлық оқытушылар үшін жалпылама жауап таба алмады. 25 магистрантың (22,3%) ойынша, оқытушы қашықтықтан оқытудың барлық педагогикалық технологияларын білуі тиіс деп санайды. 20 магистрант (17,8%) – оқытушыларға ойлау икемділігі,

15 магистрант (13,4%) – компьютерлік сауаттылық жетіспейді деп санайды. Кесте 3. Білім алушылардың пікірі бойынша, қашықтықтан оқыту жағдайында жұмыс істеу үшін оқытушының жеке басының қандай қасиеттері жетіспейді (N=112) (авторлар құрастырған)

Білім алушылардың пікірі бойынша, қашықтықтан оқыту жағдайында жұмыс істеу үшін оқытушының жеке басының қандай қасиеттері жетіспейді?	n	%
Жауап беру қиын	80	71,4
Оқытушылар қашықтықтан оқыту жағдайында жұмыс істеу үшін қажетті қасиеттерге ие	75	67
Оқытушылармен қарым-қатынас жеткіліксіз болды	60	53,6
Адалдық	55	49
Барлық оқытушылар үшін жалпыланған жауап жоқ	30	26,8
Оқытушы қашықтықтан оқытудың барлық педагогикалық технологияларын білуі тиіс	25	22,3
Ойлау икемділігі	20	17,8
Компьютерлік сауаттылық	15	13,4

Талқылау

Қашықтықтан оқыту барысында білім алушылардың қажеттіліктерін қанағаттандыру мәселелеріне арналған практикалық зерттеуіміз төмендегіні көрсетті.

Пандемия жағдайында магистранттардың онлайн оқуға деген моральдық дайындық дәрежесін анықтауға байланысты бірінші

сұрақ бойынша білім алушылардың жартысынан көбі онлайн оқуға дайын екенін көрсетті. Оң мотивацияның жоғары болуы магистранттардың онлайн оқуға қызығушылығы бар деген болжамымызды растайды, магистранттар оқу формаларына аса мән бермейді, оқуға деген уәжі жоғары, олар бұл факторды маңызды емес деп санайды.

Екінші сұрақ студенттердің ұсынылған мазмұнға қанағаттанушылығын анықтауға арналған. Респонденттердің үштен екісінен астамы университеттің қашықтықтан білім беру жүйесінде ұсынылған мазмұн қанағаттанарлық деп санайды. Бұл факт оқу үшін ұсынылған материалдардың жоғары сапасын көрсетеді.

Үшінші сұрақ арқылы оқу материалдарын сапалы меңгеру деңгейі анықталды. Пәннің мазмұнын саналы түрде игергенін респонденттердің жартысынан көбі атап өткен. Білім алушылар пәнді жауапкершілікпен оқығанын көрсеткен.

Төртінші сұрақ онлайн-оқуды жалғастыруға деген ынтасын анықтауға байланысты болды. Мұндай оқыту форматын респонденттердің үштен екісінен астамы қолдайды. Бұл білім алушылар үшін қолайлы оқу ортасы бар дегенді білдіреді.

Сауалнамадан өткен магистранттардың басым бөлігінің пікірі бойынша, өзіндік жұмыс үлесі ұсынылған пән мазмұнына, мақсаттары мен міндеттеріне сәйкес келеді. Білім алушылар оқу мақсаттарына жету үшін пән материалдарын арнайы нақтылауда және түсіндіруде ерекше қиындықтарға тап болмағанын көрсетті.

Респонденттердің жартысы белгілі бір пән бойынша білік-дағдыларды жетілдіру үшін практикалық оқыту әдістерін тандайды. Сұхбатты ұйымдастырған кезде немесе материалды түсіндірген кезде мұғалімнің жетекші рөлін талап ететін ауызша әдістерді респонденттердің төрттен бір бөлігі тандап отыр. Респонденттердің төрттен екі бөлігі оқытудың көрнекі әдістерін қолдану қажет деп санайды.

Сонымен, сауалнамадан өткен магистранттардың басым бөлігі қашықтықтан оқуға дайын және ынталы екендігін көрсетіп отыр. Қашықтықтан оқыту формасы жайында оң көзқарас қалыптасқан. Ол коммуникация жасаудың заманауи әдістері жөніндегі жағымды пікірлерге байланысты. Мұнда білім алушының тікелей қатысуы қажет емес. Және ұсынылған құралдар мен оқыту шарттары негізгі білім беру қажеттіліктерін қанағаттандырады.

Бұл көбінесе білім алушылардың смарт-құрылғыларды әртүрлі жағдайларда, тіпті оқумен байланысты емес жағдайларда да қолдана алатындығына байланысты. Университет тарапынан ұсынылған онлайн оқыту шарттары сауалнамаға қатысқандардың негізгі сұраныстарын қанағаттандырады. Сауалнаманың жетінші сұрағына жауап бергендердің үштен бірінен астамы проблемалар жоқ деп жауап берген. Респонденттердің жартысынан көбі проблема ретінде тұрақты интернет байланысының жоқтығын атаған. Бұл интернет-қызметтерді ұсынатын провайдерлердің кемшілігі.

Білім алушылардың төрттен бір бөлігі осы сұраққа жауап бере отырып, университеттің қашықтықтан білім беру жүйесінде файлдарды жіберудің қолайсыздығын көрсетті. Смарт-құрылғылар арқылы ақпарат алмасуды үйреншікті жылдам тәсілдермен шешуге болар еді. Ақылды құрылғылар күнделікті өмірге кірді, қазіргі студенттер өз өмірлерін құрылғыларсыз елестете алмайды. Алайда, білім беру жүйесі қоғамдағы осы тенденцияларды ескермейді. Смарт-ресурстар жоғары мектепте толық пайдаланылмайды. Магистранттар өз жауаптарында бұл аспектіні атап өтеді.

Смарт-ресурстар түрлерінің аз болғанын магистранттардың жетіден бір бөлігі проблема деп көрсеткен. Заманауи смарт-ресурстардың мүмкіндіктері соншалықты кең, олар білім алушылардың озық құралдар мен технологияларға деген қажеттіліктерін қанағаттандыра алады. Инновациялық құралдардың бірі – виртуалды шындық. Шектеулер жағдайында, білім алушылар өз бетінше жұмыс істеу қажеттілігіне тап болған кезде, виртуалды шындық әлеуетін пайдалану арқылы, смарт-ресурстарды пайдалану арқылы онлайн оқуға деген білім алушылардың қызығушылығын арттыру іске асырылып жатыр.

Болашақ мамандарды даярлауда инновациялық құралдарды, мысалы, «гипермедиялық оқытуды» [8] қолдану медиақұзыреттілікті қалыптастыруға және интерактивті қарым-қатынастың құрамдас бөлігі болып табылатын рефлексия жасау

қабілетін қалыптастыруға әсер етеді. Сонымен қатар, ақылды ресурстар зияткерлік ұялы байланыстың тиімді құралы ретінде кемшіліктерге де ие, мысалы, «хабарламаларды жедел таңбалаудағы айырмашылықтар» [9]. Сауалнамаға қатысушылар бұл мәселені атап өткен.

Олар оны «қашықтан білім беру жүйесінде файлдарды жіберудің қолайсыздығы» және «ақылды ресурстарды таңдауда әртүрліліктің болмауы» деп атап өтті. Мобильді құрылғылар кәсіби қарым-қатынас үшін де, отбасындағы қарым-қатынас үшін де, достар арасында да, кең әлеуметтік қауымдастықтарда да қолданылады. Өзара әрекеттесу ережелері өздігінен шығады, және де бұл байланыс әдісі ақпарат жеткізудің жаңа тәсілдерін тудырады. Ақпаратпен бөлісуде де бекітілген ережелер жоқ. Цифрландыру жастардың жеке және кәсіби мүдделеріне байланысты қажеттіліктерді қанағаттандыру үшін тиісті дағдыларды қалыптастыруға әсер етеді.

Жастар үшін қажетті ақпаратты табу, оны сақтау, қажет болған жағдайда ақпаратты жіберу проблемасы жоқ. Шет тілін оқытуда цифрландыру жетістіктерін пайдалану көптеген артықшылықтар береді, олардың

ішінде сөйлеу дағдыларын жетілдіру, түпнұсқа материалдарды пайдалану, кері байланыс сапасын жақсарту [10-16]. Кәсіптік білім беру үдерісінде қашықтықтан білім беруді мақсатты түрде жетілдіру COVID-2019 пандемиясына байланысты тәуекелдерді азайтуға мүмкіндік береді.

Қорытынды

COVID-2019 таралуына байланысты жоғары мектептегі оқыту үдерісін ұйымдастыруға түзетулерді енгізу нәтижесінде білім алушылармен байланыс жасаудың, олардың өзара әрекеттесуінің оңтайлы тәсілдерін табу, оқыту сапасына әсер ететін ресурстарды іздестіру, оқу материалдарын қалыптастыру көздерін іздеу мәселелері туындады. Оқытудың дәстүрлі құралдары мен ресурстарын пайдаланудағы шектеулер заманауи байланыс әдістерімен өтеледі. Қашықтықтан білім беру жағдайында медиа-орта оқу материалдарын іріктеуде түпнұсқалық мазмұнның көзі болып табылады, және оқытушылар мен білім алушылар арасындағы кері байланысты қамтамасыз ететін үйреншікті тәсілдер ауыстырылып, смарт-ресурстардың мүмкіндіктері сәтті пайдаланылады.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі

1. Daniel, J. (2020). Education and the COVID-19 pandemic. *Prospects*, 49 (1), 91-96. <https://doi.org/10.1007/s11125-020-09464-3>
2. Greenhow, C., Galvin, S., Askari, E., & Brandon, D. (2020). #cloud2class: The disruption and reorganization of educational resources with social media. *American Journal of Education*, 127 (1). – 1-11. <https://doi.org/10.1086/711062>
3. Daly, A. J., Fresno García, M. D., & Bjorklund Jr, P. (2020). Social Media in a New Era: Pandemic, Pitfalls, and Possibilities. *American Journal of Education*, 127 (1), 143-151. <https://doi.org/10.1086/711018>
4. Хамсина С. Білім берудегі әлеуметтік желі //Педагогика және психология. – 2014. – №3. – С. 179-184.
5. Джусупов М. Билингвалдық білім: дыбыстық және лингвомәдени интерференция мәселесі / РУДН хабаршысы. «Білім мәселелері: тілдер және мамандық» сериясы, 2018 ж., № 14., № 3 – Б. 351-358.
6. Жантукеев С.Қ. Даму психологиясы. Оқу құралы. / – Нұр-Сұлтан: Тұран-Астана университеті, 2019 – 248 б.4. Khamsina S. Social network in education //Pedagogy and psychology. – 2014. - №3. – С. 179-184.
7. Artino Jr, A. R., & Stephens, J. M. (2009). Academic motivation and self-regulation: A comparative analysis of undergraduate and graduate students learning online. *The Internet and Higher Education*, 12(3-4), 146-151. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2016.10.001>
8. Moos, D. C. (2014). Setting the stage for the metacognition during hypermedia learning: What motivation constructs matter? *Computers & Education*, 70, 128-137. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2013.08.014>
9. Aungst, T. D., & Belliveau, P. (2015). Leveraging mobile smart devices to improve interprofessional communications in inpatient practice setting: A literature review. *Journal of interprofessional care*, 29 (6), 570-578. <https://doi.org/10.3109/13561820.2015.1049339>

10. Mudra, H. (2020). Digital literacy among young learners: how do EFL teachers and learners view its benefits and barriers? *Teaching English with Technology*, 20 (3), 3-24. <https://www.infona.pl/resource/bwmeta1.element.desklight-b96ae22d-d0db-4654-8326-ff613391cb2a>
11. Kotic, M. (2018). Media Literacy and for the Net Generation. *International Journal of Emotional Education*, 10 (1), 68-88. <http://www.um.edu.mt/ijee>
12. Luigini, A., Fanini, B., Basso, A., Basso, D. (2020) Heritage education through serious games. A web-based proposal for primary schools to cope with distance learning, *VITRUVIO - International Journal of Architectural Technology and Sustainability* 5, no.22: 73-85. <https://doi.org/10.4995/vitruvio-ijats.2020.14665>
13. Lyapina, I., Sotnikova, E., Lebedeva, O., Makarova, T. and Skvortsova, N. (2019), "Smart technologies: perspectives of usage in higher education", *International Journal of Educational Management*, Vol. 33 No. 3, pp. 454-461. <https://doi.org/10.1108/IJEM-08-2018-0257>
14. Navarro, E. R., Guerra-Ayala, M. J., Casimiro-Urcos, W. H., Vélez-Jiménez, D., Casimiro-Urcos, N. C., Salazar-Montoya, E. O., ... & Torres, J. C. C. (2021). Relevance of the mass media in Prevention, Education and Contextual Management of COVID-19. *World Journal on Educational Technology: Current Issues*, 13 (1), 129-146. <https://orcid.org/0000-0001-8960-8239>
15. Gentzkow, M. (2017). Small media, big impact. *Science*, 358 (6364), 726-727. <https://doi:10.1126/science.aar2579>
16. Valtonen, T., Tedre, M., Mäkitalo, K., & Vartiainen, H. (2019). Media literacy education in the age of machine learning. *Journal of Media Literacy Education*, 11(2), 20-36. <https://doi.org/10.23860/JMLE-2019-11-2-2>.

References

1. Daniel, J. (2020). Education and the COVID-19 pandemic. *Prospects*, 49 (1), 91-96. <https://doi.org/10.1007/s11125-020-09464-3>
2. Greenhow, C., Galvin, S., Askari, E., & Brandon, D. (2020). #cloud2class: The disruption and reorganization of educational resources with social media. *American Journal of Education*, 127 (1). – 1-11. <https://doi.org/10.1086/711062>
3. Daly, A. J., Fresno García, M. D., & Bjorklund Jr, P. (2020). Social Media in a New Era: Pandemic, Pitfalls, and Possibilities. *American Journal of Education*, 127 (1), 143-151. <https://doi.org/10.1086/711018>
4. Хамсина С. Білім берудегі әлеуметтік желі //Педагогика және психология. – 2014. – №3. – С. 179-184.
5. Джусупов М. Билингвалдық білім: дыбыстық және лингвомәдени интерференция мәселесі / РУДН хабаршысы. «Білім мәселелері: тілдер және мамандық» сериясы, 2018 ж., № 14., № 3 – Б. 351-358.
6. Жантукеев С.Қ. Даму психологиясы. Оқу құралы. / – Нұр-Сұлтан: Тұран-Астана университеті, 2019 – 248 б.4. Khamsina S. Social network in education //Pedagogy and psychology. – 2014. – №3. – С. 179-184.
7. Artino Jr, A. R., & Stephens, J. M. (2009). Academic motivation and self-regulation: A comparative analysis of undergraduate and graduate students learning online. *The Internet and Higher Education*, 12(3-4), 146-151. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2016.10.001>
8. Moos, D. C. (2014). Setting the stage for the metacognition during hypermedia learning: What motivation constructs matter? *Computers & Education*, 70, 128-137. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2013.08.014>
9. Aungst, T. D., & Belliveau, P. (2015). Leveraging mobile smart devices to improve interprofessional communications in inpatient practice setting: A literature review. *Journal of interprofessional care*, 29 (6), 570-578. <https://doi.org/10.3109/13561820.2015.1049339>
10. Mudra, H. (2020). Digital literacy among young learners: how do EFL teachers and learners view its benefits and barriers? *Teaching English with Technology*, 20 (3), 3-24. <https://www.infona.pl/resource/bwmeta1.element.desklight-b96ae22d-d0db-4654-8326-ff613391cb2a>
11. Kotic, M. (2018). Media Literacy and for the Net Generation. *International Journal of Emotional Education*, 10 (1), 68-88. <http://www.um.edu.mt/ijee>
12. Luigini, A., Fanini, B., Basso, A., Basso, D. (2020) Heritage education through serious games. A web-based proposal for primary schools to cope with distance learning, *VITRUVIO – International Journal of Architectural Technology and Sustainability* 5, no.22: 73-85. <https://doi.org/10.4995/vitruvio-ijats.2020.14665>

13. Lyapina, I., Sotnikova, E., Lebedeva, O., Makarova, T. and Skvortsova, N. (2019), “Smart technologies: perspectives of usage in higher education”, *International Journal of Educational Management*, Vol. 33 No. 3, pp. 454-461. <https://doi.org/10.1108/IJEM-08-2018-0257>
14. Navarro, E. R., Guerra-Ayala, M. J., Casimiro-Urcos, W. H., Vélez-Jiménez, D., Casimiro-Urcos, N. C., Salazar-Montoya, E. O., ... & Torres, J. C. C. (2021). Relevance of the mass media in Prevention, Education and Contextual Management of COVID-19. *World Journal on Educational Technology: Current Issues*, 13 (1), 129-146. <https://orcid.org/0000-0001-8960-8239>
15. Gentzkow, M. (2017). Small media, big impact. *Science*, 358 (6364), 726-727. <https://doi.org/10.1126/science.aar2579>
16. Valtonen, T., Tedre, M., Mäkitalo, K., & Vartiainen, H. (2019). Media literacy education in the age of machine learning. *Journal of Media Literacy Education*, 11(2), 20-36. <https://doi.org/10.23860/JMLE-2019-11-2-2>.

Организация дистанционного обучения в свете пандемии COVID-19 (на примере обучения английскому языку)

Б.Б. Оспанова¹, Ж.М. Акпарова²

¹Абай атындағы ҚазҰПУ, Алматы қ., Қазақстан,

²Торайғыров университеті, Павлодар қ., Қазақстан

Аннотация

Ситуация, связанная с COVID-19, привела к необходимости пересмотра принципов отбора соответствующего образовательного контента. Одним из актуальных требований к обучению иностранным языкам в университете является ориентация на развитие готовности понимать, использовать и оценивать медиапродукты на иностранном языке. В соответствии с этими требованиями преподаватель высшей школы должен руководствоваться современными тенденциями в обучении иностранным языкам. Пандемия внесла коррективы в процесс организации обучения, способы организации педагогического взаимодействия. В дистанционном образовательном процессе все большее место занимает организация интерактивного общения между преподавателями и студентами.

Целью данного исследования является изучение особенностей организации дистанционного образования (на примере преподавания английского языка) в контексте ограничений, налагаемых пандемией COVID-19. Анкету заполнили сто двенадцать студентов, обучающихся в Университете имени Торайғырова. Результаты показали, что большинство магистрантов считают, что существующие инструкции и предоставляемые образовательные ресурсы не помогают или недостаточно помогают в развитии профессиональных компетенций. Большинство респондентов указали, что они не используют или используют недостаточно интеллектуальных ресурсов, соответствующих их уровню готовности, для повышения качества образования в контексте дистанционного обучения. Эти исследования могут быть полезны для корректировки образовательных программ для получения степени бакалавра и магистра, чтобы лучше удовлетворить потребности студентов.

Ключевые слова: COVID-19, средняя школа, преподавание, онлайн-обучение, иностранный язык, компетентность, дистанционное образование, медиакомпетентность, интеллектуальные ресурсы.

Organization of distance education (on the example of teaching English) taking into account the COVID-19 pandemic

B.B. Ospanova¹, Zh.M. Akparova²

¹Abai KazNPU, Almaty, Kazakhstan,

²Toraighyrov University, Pavlodar, Kazakhstan

Abstract

The situation related to COVID-19 has led to the need to review the principles for selecting relevant educational content. One of the actual requirements for foreign language education at the university is the focus on developing the readiness to understand, use and evaluate media products in a foreign language. In accordance

with these requirements, the higher school teacher must be guided by the current trends in foreign language education. The pandemic has made adjustments to the process of organizing teaching, ways of organizing pedagogical interaction. In the distance educational process, an increasing place is taken by the organization of interactive communication between teachers and students.

The purpose of this research is to study the features of the organization of distance education (using the example of teaching English) in the context of the restrictions imposed by the COVID-19 pandemic. One hundred and twelve undergraduates studying at Toraighyrov University filled out the questionnaire. The results showed that the majority of undergraduates believe that the existing instructions and the educational resources provided do not help or do not help enough to develop professional competencies. The majority of respondents indicated that they do not use or do not use enough smart resources appropriate to their level of preparedness to improve the quality of education in the context of distance learning. These studies can be useful for adjusting educational programs for bachelor's and master's degrees in order to better meet the needs of students.

Keywords: COVID-19, high school, teaching, online learning, foreign language, competence, distance education, media competence, smart resources.

Редакцияға 15.09.2022 қабылданды.

МРНТИ 378.147.88

DOI 10.51889/6679.2022.25.15.012

*А.Қ.ТҰҒЫРОВА¹ *, А.И.НИЯЗБАЕВА¹, Қ.М.КЕҢЕС¹*

*¹Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті, (Алматы, Қазақстан)
tugurova.aisulu98@gmail.com*, almagul.niyazbayeva@kaznu.kz, kenges.qayrat@gmail.com*

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ТЕХНИКАЛЫҚ МАМАНДЫҚТАРҒА АРНАЛҒАН ӨНДІРІСТІК ПРАКТИКАНЫ ЖҮРГІЗУ ЕРЕКШЕЛІГІ

Аңдатпа

Әлемдік білім беру жүйесінде, жоғары оқу орындарында техникалық мамандықтарды даярлау өндірістік практикамен қоса жүретіні мәлім. Өндірістік практика оқу-тәрбие процесінің ажырамас бөлігі және білім алушылардың болашақ кәсіби қызметімен байланыс нысандарының бірі болып табылады. Ол политехникалық білім беруді, еңбек тәрбиесі мен кәсіптік бағдар беруді жүзеге асыруға маман даярлауда оқу-тәрбие әлеуетін едәуір күшейтеді. Сонымен қатар өндірістік практиканың студенттердің біліктілігі мен білімін тәжірибе жүзінде шыңдауға көмектесетіні де сөзсіз.

Қазақстан Республикасының аумағында студенттерді өндірістік практикадан өткізу Білім және ғылым министрлігінің «Кәсіптік практиканы ұйымдастыру мен өткізу қағидаларын және практика базалары ретінде ұйымдарды айқындау қағидаларын бекіту туралы» 2016 жылғы бұйрығына сәйкес жүргізіледі. Өндірістік практиканы өткізетін кәсіпорындар да осы бұйрыққа бағынады. Университет қабырғасында оқу барысында білім алушыларды практика жетекшілері алдын-ала даярлап, ақпараттық бағыттау жұмыстарын жүргізіп, студенттердің өндірістік орындарда дұрыс тәжірибе жинақтауын қадағалау қажет.

Мақалада Қазақстан Республикасы аумағындағы жоғары оқу орындарының өндірістік практиканы жүргізу ерекшеліктері талқыланып, шет елдік университет тәжірибелерімен салыстырылды. Сондай-ақ, практикадан өту кезеңдерін, оны жоспарлау мәселесін, өндіріс орындарының талаптарын, оларға қажет құжаттар жинағы туралы мәліметтерді зерделей келе, осы саладағы негізгі проблемалар анықталды. Туындаған мәселелерді шешу жолында міндеттер айқындалып, сол бойынша жұмыс жасалды.

Кілт сөздер: өндірістік практика, кәсіпорын, педагогикалық менеджмент, модернизация үдерісі, техникалық мамандық.